

Oversættelse

Lagmandens nytårstale 2024

Kære færing

"Det er lige meget, om de er større og stærkere end os – vi kan sagtens matche dem." Sådan sagde Turið Arge Samuelsen fra det færøske håndboldlandshold, lige efter at kvinderne havde kæmpet sig til et point mod stjernerne fra Kroatien. "De er større og stærkere – men vi kan sagtens matche dem." Udtalelsen vidner om mod. Om vilje og tro på egne evner. Det, som vores håndboldkvinder og -mænd i år har mindet os om, er, at vi aldrig må give op, selvom modstanden virker overvældende. Vi skal altid kæmpe for det, der er vigtig.

Og kære færing – nu må vi kæmpe for vores ungdom. Selvom verden er både større og stærkere end os, er jeg overbevist om, at vi sagtens kan matche den.

Det kræver, at de unge får et studiemiljø og et sted at bo – et Øresund (red.: Øresundskollegie) på Færøerne. Det kræver, at vi prioriterer ungdommen. Og det kræver, at vi kan tilbyde dem, der ønsker at flytte hjem efter afsluttet uddannelse, en bolig.

Men jeg vil også gerne komme med en opfordring. Kære medier – og vi alle – vi må passe på, at vi ikke taler et "Exit Færøerne" til live. For faktum er, at færre færing er flyttet fra landet i år end sidste år.

Udfordringen er, at flere af dem, der er rejst, ikke vender tilbage. Derfor skal vi tale Færøerne op. Vi skal opmuntre dem, der rejser, til at komme hjem igen.

Vi må ikke ukritisk gentage påstanden om, at alt er bedre i udlandet. At det er mere naturligt at rejse end at blive – og at blive væk fremfor at vende tilbage.

Vi kan heller ikke beskrive Færøerne som isolerede. For det er ikke rigtigt. Færøerne var isolerede – for bare få årtier siden. Men nu er vi en del af verden.

Oversættelse

Og vi må passe på, at vi ikke beskriver Færøerne som tilbagestående. For Færøerne er ikke i sig selv på nogen bestemt måde. Færøerne er som de mennesker, der bor her. Vil vi have, at samfundet skal være anderledes, ja, så er der kun én måde: Vi må være her og forandre det. Eller vende hjem og forandre det.

Og det er altså meget lettere at få indflydelse på Færøerne end andre steder. Er du én ud af 55.000, har du meget større indflydelse, end hvis du er én ud af flere millioner. Havde håndboldholdene ventet på, at andre skulle bane vejen for dem, var Færøerne ikke nået til de internationale slutrunder i år. Det kræver mod, vilje og hårdt arbejde at kæmpe sig til en plads.

Det gælder også inden for politik, erhvervsliv og samfundsforhold – og for jer unge. Og her kommer endnu en opfordring: Kære udlandsfæringer – kom hjem, smøg ærmerne op og vær med til at forme Færøerne.

At det sagtens kan lade sig gøre, vidner de sidste 50 år om. Forandringen er ufattelig. Jeg kan tage min egen opvækst som eksempel. Da jeg var lille, udgjorde Víkar mellem Sømandshjemmet og Røgstuen i Klaksvík hele min verden. Det skete aldrig, at vi tog andre steder hen for at lege. Bare det at tage over til Kósin – som ligger på den anden side af bugten – var helt utænkeligt.

Da vi så begyndte i skole, blev verden større. Men vi tog stadig ikke helt over til Kósin.

Alle var nogenlunde ens. Alle havde samme udgangspunkt, samme vilkår, samme baggrund og samme viden. Lokalområdet var vores verden, og verden var ens for os alle. Det siger også en del, at den eneste "fremmede", der spillede for KÍ (red.: Klaksvík Idrætsforening), boede i Norðdepil.

Der var fredeligt og frit, og selvom vi levede under den kolde krig, følte vi ingen frygt. Skridt for skridt blev verden større. Først som voksne mødte vi det ukendte. Hjemmet var på Færøerne. Verden var langt væk.

Oversættelse

Men for børn, der vokser op i dag, udvider verden sig ikke længere langsomt. Nu er hele verden åben fra første øjeblik – lige ved hånden.

Skærmen er praktisk. Men den er også en fare.

For børnene ser alt det gode, men også det onde. Alt det, der opbygger, men også det, der nedbryder. Det dybe – men også det overfladiske. Det sande – og det falske.

Og så denne uro, der forhindrer ro i sindet.

De ser ucensurerede og upassende billeder.

De lever i hele verden – fremfor at leve i deres egen verden.

De får at vide, hvem de skal være – i stedet for langsomt at opdage, hvem de er.

Vi lærer dem at tvivle på alt, hvad de hører og ser, fordi alt kan være falsk. Intet er længere rigtigt. Intet er længere sandt.

Dette truer den trygge, færøske barndomsverden. Det gør børn og unge bekymrede og frygtsomme. Stadig flere mistrives og føler sig pressede og magtesløse.

Vi, der husker freden og trygheden fra vores barndom, må kæmpe for, at disse værdier ikke forsvinder. For at børnene fremover også får en smule af det samme. At også deres verden kan vokse gradvist – i takt med deres mentale udvikling.

Vi har opfordret alle skolebestyrelser til at indføre en telefonpolitik i skolerne. Men jeg mener, at vi skal gøre mere. Vi skal forbyde telefoner i folkeskolen. Og spørgsmålet er, om vi ikke også skal indføre en aldersgrænse på sociale medier.

Den digitale verden og skærmen er større og stærkere end både os og vores børn. Det kan føles som en umulig kamp.

Men i det førnævnte interview sagde Turið Arge Samuelson også dette: "Selv hvis det kun er nogle få mennesker, der tror på, at man kan nå langt, ja, så når man langt."

Oversættelse

Vi voksne må tage ansvaret. Og én ting er sikkert: Lader vi stå til, taber børnene. Færøerne er en del af verden – og selvfølgelig skal vi være en del af den digitale verden. Men det skal være på vores præmisser. Og vi må ikke ofre børnenes mentale sundhed.

De møder jo verden uanset. For samtidig med at Færøerne er nået ud i verden, er verden også nået til Færøerne.

En lørdag morgen for nylig gik jeg hen for at købe morgenbrød. Damen bag disken var både sød og venlig, men talte ikke færøsk.

Jeg skulle købe fem "håndværkere". Et øjeblik var jeg helt i tvivl. For hvordan siger man på engelsk, at man vil købe "håndværkere"? "Please give me five carpenters?"

Jeg måtte smile, og med tegn og gestik fik vi sammen klaret handlen.

Jeg gætter på, at mange kan genkende situationen. Overalt på Færøerne er der nu mennesker, som ikke forstår færøsk.

Disse mennesker er velkomne. De bidrager med så meget godt. Med deres anderledes kultur, mad og sprog bringer de verden til Færøerne. De sikrer os også befolkningsvækst og holder samfundshjulene i gang.

Men vi må insistere på, at de er her på vores betingelser og skal møde vores krav. Stor tilflytning er en enorm udfordring i mange lande, og vi er mere sårbare end de fleste. Bliver de for mange, vil vi ikke være i stand til at rumme dem.

Og ligesom vores unge kan ændre det færøske samfund, kan tilflytterne også ændre Færøerne og de færøske værdier.

Derfor må vi konstant være opmærksomme på, at vi ikke mister kontrollen. Sammenhængskraften i samfundet må ikke være truet. Den skal fortsat bygge på vores sprog, vores kultur og vores traditioner.

Oversættelse

Vi må også bygge på vores kultur og værdier i internationale sammenhænge.

Og nu deltager vi mere end nogensinde før.

Eksemplerne på Færøernes aktive rolle er mange. Eksempler, der var utænkelige, da jeg var en lille dreng i Víkar.

Vi har nu været til møde i Pentagon. Til ministermøder i NATO. Vi deltog, da verdens ledere mødtes i München, og vi forventer fuldt medlemskab i Nordisk Råd.

I år har astronauten Andreas Mogensen og EU-kommissionsformanden Ursula von der Leyen besøgt os – og vi har siddet til bords med Zelenskyj.

Vi er blevet en aktiv del af verdenssamfundet. De spændinger, der ses i verden, påvirker også os.

Desværre ser verden usikker ud. Vi ved ikke, hvad der vil ske. Hverken med Rusland, Ukraine, Israel, Palæstina, Syrien eller Mellemøsten som helhed. Eller hvilke ændringer USA vil gennemføre.

Vi oplever en ny tid, efter at vores del af verden længe har været åben og tryk.

Til tider kan det føles, som Marjun Syderbø Kjelnæs skriver i bogen: Marta, Marta:

"Pludselig savnede hun det, hun var vokset op med; freden og afstanden fra alt."

Men afstanden er nu væk. Vi er en del af verden. Verden er en del af Færøerne.

Vi må stå sammen med Vesten og NATO. Kæmpe for det, vi tror på og det, vi mener er rigtigt.

Kære færing,

Nu hvor 2024 er ved at rinde ud, ved jeg, at der er nogle, der kæmper.

Ikke for resultater eller for det, de mener er rigtigt – men med sygdom, sorg eller bekymring. Jeg sender jer i aften mine varmeste tanker om medgang og håb. Måtte I finde styrken til at finde

Oversættelse

fodfæste i det, skæbnen har tildelt jer, og måtte vi andre se og forstå jeres kamp og være der for jer, når viljen og troen på egne evner ikke længere rækker.

Måtte I føle jer omsluttet af støtte og omsorg, så I ved, at selvom kampen lige nu er hård, har I en vigtig plads – både blandt jeres kære og her i det færøske samfund.

Kære færingar,

Håndbolden har i år to gange vist, at Færøerne er blevet en del af verden.

Omvendt er verden også blevet en del af Færøerne.

Dette er ingen selvfølge. Og det er ikke kommet af sig selv.

Det er sket, fordi vi – selvom de andre er større og stærkere – har troet på, at vi kunne.

Vi ved ikke, hvad vi møder i 2025. Men jeg håber, vi møder 2025 med mod og vilje.

Jeg håber, vi vil kæmpe for det, vi mener, er rigtigt. Hvis blot nogle få tror på det, kan vi nå langt.

Det gælder i konkurrencen med Danmark om vores ungdom. I kampen med skærmene om vores børn. I kampen for ikke at miste færøske værdier. Eller i kampen for fred og stabilitet i verden.

Lad os kæmpe for det, der er sandt og godt.

For det, der samler fremfor at splitte.

Godt nytår til jer alle.

Gud velsigne Færøerne.

Aksel V. Johannesen